

Општина Обреновац – SWOT анализа

Општина Обреновац се налази на крајњем северу Балканског полуострва, у контактної зони са Панонском низијом, на десној обали Саве и административно-територијално у саставу главног града Србије – Београда. Површина општине је 410 км² и у морфографско-територијалном смислу има апроксимативни облик четвороугла. Граничи се са општинама Сурчин, Чукарица, Барајево, Лазаревац, Пећинци, Лајковац, Уб и Владимирци. Укупна дужина њених граница износи 127,1 км, од чега је граница на водотоцима 77,9 км. Река Сава представља гранични ток на дужини од 38,42 км, стари ток Колубаре има функцију границе у дужини од 21,6 км, Тамнава 9,3 км и Вукодраж 8,56 км. Наведени подаци су веома значајани јер директно говоре о окружености општине водотоцима различитих категорија. Осим “изласка” на неколико река, територија општине је испресецана са више сталних и периодичних водотока, као и системом канала направљених у водопривредне сврхе.

На северу, граница општине Обреновац према Срему у целини је тзв. природна и пружа се реком Савом. Источна граница према општинама Чукарица и Барајево одређена је теменима и косама, у највећем делу је природна и пролази кроз највиши део територије општине. Према општини Лазаревац, граница је релативно кратка и трасирана је дуж вододелница и водосливница. На југу, према општини Лајковац граница је одређена токовима Колубаре и Тамнаве. Граница према општини Уб није повучена дуж маркантних физичко-географских објеката и тешко би могла да се идентификује на терену (на пример: између атара села Љубинић које припада општини Обреновац и Јошева које је у саставу општине Уб). Слично је и даље према западу, све до реке Вукодража. Према Владимирцима, граница је највећим делом тзв. природна и протеже се реком Вукодражом.

Територија општине Обреновац налази се у средишњем делу северног умереног климатског појаса – између 44° 30' 13" и 44° 43' 00" северне географске ширине и 19° 58' 51" и 20° 20' 25" источне географске дужине. Растојање у правцу север-југ износи 23,5 км. Најсевернија тачка налази се на реци Сави (Забрежје) и има координате $\phi = 44^{\circ} 43' 00''$; $\lambda = 20^{\circ} 13' 55''$, док је најјужнија на реци Колубари (Пољане) и њене координате су $\phi = 44^{\circ} 30' 13''$; $\lambda = 20^{\circ} 14' 28''$. Растојање између најзападније и најисточније тачке, тј. у правцу запад-исток износи 28,4 км. Најзападнија тачка је на реци Вукодражу, на западној граници атара села Ушће ($\phi = 44^{\circ} 37' 10''$, $\lambda = 19^{\circ} 58' 51''$), а најисточнија на Жутом брду у Малој Моштаници ($\phi = 44^{\circ} 38' 00''$, $\lambda = 20^{\circ} 20' 25''$). Најнижа тачка општине Обреновац је на најнизводнијем месту реке Саве (Дубоко), тамо где она напушта атар села Мала Моштаница (71 m н.в.), а највиши врх је Буквик у атару села Јасенак (221 m н.в.).

Имајући у виду природне карактеристике територије општине Обреновац, као најважнији геохазарди издвајају се поплаве и бујичне поплаве, клизишта, као природни процеси који директно и индиректно угрожавају људе, материјална добра и сам простор. Осим геохазарда, општина Обреновац је угрожена и опасностима од технолошких удеса, што је и наглашено у Просторном плану РС.

Тренутно стање планске документације у којој је обрађена проблематика природних непогода за територију општине Обреновац карактерише непотпуност и недоступност информација о ризицима од могућих природних непогода, као и о последицама које могу изазвати, при чему се посебно издваја недовољно учешће јавности "public participation". Недовољно учешће јавности пратило је и израду LEAP-а, што је резултирало бројним пропустима у дефинисању приоритета решавања проблема на терену. Тренутно стање карактерише и непостојање јединствене базе података (Геопортал) о просторном размештају одређених природних непогода на територији општине, а који би становништву обезбедио најважније информације у реалном времену.

Јасно је изражен недовољан капацитет локалних органа, стручних служби и консултаната за савремени приступ управљању ризицима од природних непогода, као и неадекватан мониторинг природних, природно-антропогених и антропогених процеса у циљу заштите од природних непогода.

Стање укупног система заштите од природних непогода у општини Обреновац није задовољавајуће, посебно у односу на просторне аспекте управљања ризиком. Ово је и потврђено током екстремних климатско-хидролошких дешавања током маја 2014. године, када је дошло до плавлена највећег дела територије општине. Савремен концепт заштите и управљања полази од чињенице да је на свим нивоима и у свим фазама планирања потребно дефинисати прихватљив ниво ризика од природних непогода, па затим системом превентивних, организационих и других мера и инструмената интервенисати у циљу спречавања њиховог настанка, односно смањивања последица непогода на прихватљив ниво.

Да би се могла извршити правилна процена степена повредивости простора општине Обреновац, односно ограничења за његово коришћење, *потребно је приступити изради катастра угрожености простора од природних непогода* у функцији просторног планирања. На бази сазнања и истраживања направила би се листа тачака и ареала могућих ризика, вероватноће појављивања, обима последица и на основу тога дефинисање планова заштите и приоритета заштите у планирању простора Републике.

Општина Обреновац је у поступку израде **Процене угрожености од елементарних непогода и других несрећа**, што значи да није имала јединствену и јасно дефинисану политику заштите од природних непогода, већ се овај проблем решавао или кроз секторске студије за поједине врсте непогода или као саставни део разних планских докумената. Због тога, Процена која је у фази израде је од посебне важности, јер би уз одговарајуће планске и друге потребне мере и инструменте требало да буде подржана и адекватном законском, просторно-планском, урбанистичком и техничком регулативом, нарочито у вези са политиком коришћења земљишта, изградње објеката и техничке инфраструктуре. Оно што је забрињавајуће и што ће представљати озбиљан *недостатак ове Процене (као и код неких већ израђених за друге општине) је одсуство мултихазард карата у форми ГИС-а. Наиме, мултихазард карте су први и најважнији корак у дефинисању ризика од природних непогода на некој територији, а уколико се оне раде без могућности брзог*

ажурирања, без могућности прогностичких сценарија уз брзу промену улазних података, представљаће бескористан папир који ће бити веома тешко применљив у пракси.

Синтезна SWOT анализа природних непогода у стратешким документима за општину Обреновац

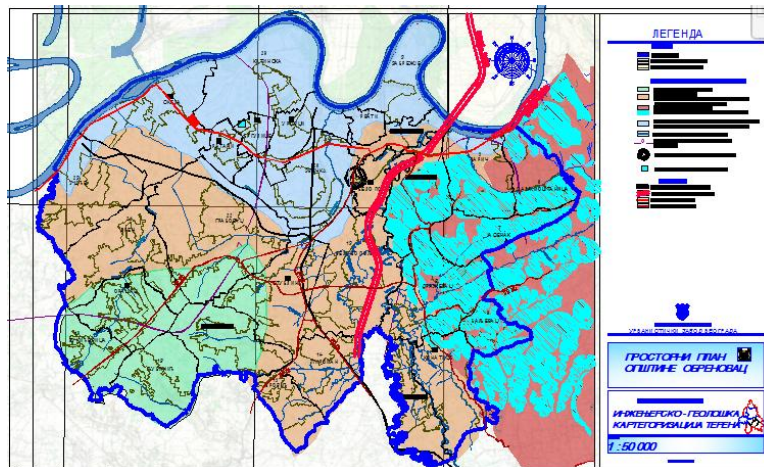
СНАГЕ (постојеће)	СЛАБОСТИ (унутрашње)
<ul style="list-style-type: none">– Постојећа просторно-планска документација (Стратегија развоја општине, ПП Општине, израда Процене угрожености општине елементарним и другим опасностима, оперативни план одбране од поплава, карте нестабилних падина, итд.);– Постојање система за пасивну и активну заштиту од поплава;– Предвиђена издвајања из буџета општине за израду неопходне документације за процену и смањење угрожености територије општине природним непогодама;– Пораст свести о потреби планирања заштите од природних непогода на локалном нивоу, спровођења анализе, детерминисања и управљања ризицима од природних непогода.– Постојање стручњака из различитих области заштите од природних непогода	<ul style="list-style-type: none">– Некомплетна просторно-планска документација за различите врсте природних непогода;– Недовољан капацитет и обученост локалних органа, стручних служби и консултаната за савремени приступ управљању ризицима од природних непогода;– Постојање површина деградираних рецентним ерозивним процесима, а одсуство адекватног мониторинга;– неостојање Стратегије заштите од природних непогода на нивоу општине;– Непостојање јединствене базе података о просторном размештају природних хазарда, односно детерминисање потенцијално критичних зона (мултихазард карте).– Непостојање јединствене базе ризика од природних непогода и технолошких удеса
МОГУЋНОСТИ (развојни потенцијали)	ПРЕТЊЕ (развоју)
<ul style="list-style-type: none">– Повећање степена геолошке истражености и проучености простора у погледу нестабилности и сеизмичности терена;– Израда мултихазард карата на основама GIS технологија (карте сеизмичности терена, ерозионих подручја, катастра клизишта, плавних зона, итд.);– Формирање инфраструктуре и кадра који би се бавио природним хазардима на нивоу општине (земљотресима, клизиштима, одронима, бујицама, итд.);– Иницирање и подстицање осигурања од природних непогода учешћем свих осигуравајућих компанија;– Израженије укључивање јавности "public participation";– Могућност медијске презентације проблема, потреба и резултата везаних за заштиту од природних хазарда на нивоу општине.	<ul style="list-style-type: none">– Неусаглашено секторско планирање и слаба координација надлежних институција, служби и организација;– Непостојање локалних кадрова за реамбулацију базних подлога (карта сеизмичке активности, ерозије земљишта, плавних зона, катастри клизишта, бујичних токова, противбујичних објеката, противпожарна карта, карте мултихазарда...) и примену савременог приступа управљању ризиком од природних непогода;– Даљи негативан утицај антропогеног фактора на деградацији природних услова и повећање учестаности и интензитета природних непогода (клизишта, бујица, поплава...);– Недостатак довољних финансијских средстава за развој, опремање и обуку надлежних органа, служби и јединица укључених у управљање ризиком;

Постојећа планска документација:

1. Просторни план градске општине Обреновац – 2007.година, а 2013.године извршене измене и допуне Просторног плана градске општине Обреновац од стране Урбанистичког завода Београда, ЈУП, у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09, 64/10 и 24/11).

Недостаци: Неопходно извршити измену и допуну ПП у складу са природном непогодом која се десила 2014. године и то у делу заштите од поплава и клизишта. У Просторни план убацити карту повредивости територије општине природним непогодама и технолошким десима, са издвајањем зона са израженим ризиком.

Препорука: Неопхода допуна ПП-а.

Слика 1. Инжењерскогеолошка категоризација терена простора из ПП-а

2. План генералне регулације Обреновца (у даљем тексту: план), усвојен је 2012.године. Измена и допуна Плана генералне регулације Обреновца, извршена је 2014.године, обрађивач ЈП за изградњу Обреновца, Одељење за урбанизам ГО Обреновац, Одељење за развој ГО Обреновац.
Препорука: Неопхода допуна Плана генералне регулације анализом везаном за повредивост простора природним непогодама као ограничавајућим фактором просторног развоја.
3. Стратешки акциони план градске општине Обреновац (2014-2016) - Циљеви, концепција и стратешки приоритети развоја градске општине Обреновац.

Обавезна допуна акционог плана са тематиком везаном за природне непогоде. У SWOT анализи као слабост и претњу даљем развоју општине обавезно уврстити и угроженост општине природним непогодама, јер се то већ и обистинило након поплава у мају 2014 године. Тада је приватни сектор претрпео велике губитке који се и даље осећају и успоравају даљи развој општине.

Постојећа ПП документација значајна за област заштите од природних непогода:

1. Стратегија локалног одрживог развоја
2. Студија - Стања стабилности терена на подручју општине Обреновац са предлогом даљих мера (санације). Предузеће за истраживачко развојне услуге и пројектовање "Техноинг", Београд, 2002. година.
3. Истраживања и израда катастра свих појава клизишта на територији општине Обреновац, са предлогом даљих мера (санације). Предузеће за истраживачко развојне услуге и пројектовање "Техноинг", Београд, 2002. година
4. Локални акциони план заштите и унапређења животне средине на територији ГО Обреновац за период од 2012. до 2015. године.

Непостојећа планска документа од значаја за заштиту од природних непогода:

1. Процена угрожености од елементарних непогода и других несрећа (у фази усвајања)
2. План издвајања ерозионих подручја
3. Катастар бујичних токова
4. Катастар изведених противерозионих и радова за одбрану од бујичних поплава
5. Катастар клизишта који је урађен 1985. године није иновиран и налази се у аналогном облику
6. Мултихазардне карте

ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. Израда рефералних карата природних хазарда за територију општине Обреновац
 - Катастар клизишта на територији општине
 - Катастар угрожености територије општине природним хазардима (мултихазард карта)
2. Административно и институционално јачање локалних капацитета
 - Техничко и стручно јачање локалних капацитета ради превентивне заштите од природних непогода